

Vid Jakulin*

Pravni fakultet, Univerzitet u Ljubljani

KRIVIČNA DELA PROTIV BRAKA, PORODICE I DECE U KRIVIČNOM ZAKONIKU REPUBLIKE SLOVENIJE

Apstrakt: Predmet krivičnopravne zaštite kod krivičnih dela o kojima se raspravlja u ovom prilogu su: brak, porodica, maloletna lica i deca. Obzirom na predmet zaštite krivična dela iz ove glave moguće je podeliti u tri grupe. U prvoj grupi, a to je brak, nalazi se samo jedno krivično delo – dvobračnost. U grupi krivičnih dela protiv porodice nalaze se sledeća krivična dela: promena porodičnog stanja, oduzimanje maloletnog lica, nasilje u porodici i kršenje porodičnih dužnosti. U grupi krivičnih dela protiv maloletnih lica (u ovu grupu spadaju takođe i deca) obuhvaćena su krivična dela: zanemarivanje i zlostavljanje maloletnog lica, nedavanje izdržavanja i rodoskrvnuće.

Potrebno je obratiti pažnju na to da su isti objekti krivičnopravne zaštite (uz druge, primarne) obuhvaćeni i u drugim glavama krivičnog zakonika, a posebno ih nalazimo među krivičnim delima protiv života i tela, protiv ljudskih prava i sloboda kao i protiv polne slobode.

Krivično pravo je krajnje i najmanje pogodno sredstvo za uređivanje društvenih odnosa. To utoliko više važi za područje porodičnog života u kojem postoje vrlo osetljive srodstvene i emotivne veze između učinioca i žrtava. I pored toga da znamo da krivično pravo nije pogodno sredstvo za uređivanje porodičnih odnosa, u slučaju teških kršenja nije se moguće odreći krivičnopravnoj intervenciji jer se radi o dobrima koja su toliko značajna da zaslužuju i krivičnopravnu zaštitu.

Ključne reči: Slovenija, krivična dela, brak, porodica, maloletna lica, deca

UVOD

Predmet ove glave¹ Krivičnog zakonika Republike Slovenije je krivičnopravna zaštita braka, porodice, maloletnih lica i dece. Obzirom na predmet zaštite, krivična dela iz ove glave mogu se podeliti u tri grupe. U prvu grupu, to su krivična dela protiv braka, spada samo jedno krivično delo, a to je dvobračnost (188. član). U grupu krivičnih dela protiv porodice spadaju krivična dela: promena porodičnog stanja (189. član), oduzimanje maloletnog lica (190. član), nasilje u porodici (191. član) i

* Redovni profesor, vid.jakulin@pf.uni-lj.si

1 Krivična dela protiv braka, porodice i dece (Kazniva dejanja zoper zakonsko zvezo, družino in otroke) nalaze se u 21. glavi Krivičnog zakonika Republike Slovenije. Kazenski zakonik Republike Slovenije (KZ-1), *Uradni list Republike Slovenije* br. 55/08; 66/08; 39/09 (KZ-1A); 91/11 (KZ-1B); 54/15 (KZ-1C); 38/16 (KZ-1D) in 27/17 (KZ –1E).

kršenje porodičnih dužnosti (193. član). U grupu krivičnih dela protiv maloletnih lica (u tu grupu ubrajamo i krivična dela protiv dece) svrstavamo sledeća krivična dela: zanemarivanje maloletnog lica i njegovo zlostavljanje (192. član), nedavanje izdržavanja (194. član) i rodoskrvnuće (195. član).

Potrebno je napomenuti, da su gore navedeni predmeti krivičnopravne zaštite (uz druge, primarne) obuhvaćeni i u drugim glavama KZ-1, posebno u glavama: krivična dela protiv života i tela, protiv ljudskih prava i sloboda i protiv polne slobode (nedotakljivosti).

Uloga krivičnog prava u zaštiti tih objekata je minimalna. Krivično pravo je samo krajnje sredstvo. Pojedina krivična dela iz ove glave su opšta, a neka su specijalna (počinitelj može biti samo roditelj, usvojilac, staralac, punoletno lice).

Sva krivična dela iz ove glave su dela sa umišljajem.

Krivična dela, o kojima je reč, statistički nisu posebno značajna. Predstavljaju od 0,89 posto do 2,18 posto od svih krivičnih dela, kojima su se od 2000. godine do godine 2015. bavili sudovi u Republici Sloveniji. Statistički podaci predstavljaju broj punoletnih i maloletnih lica, koja su bila osuđena u Sloveniji za krivična dela protiv braka, porodice i dece:

2000	103 lica
2001	134 lica
2002	109 lica
2003	100 lica
2004	110 lica
2005	116 lica
2006	164 lica
2007	151 lice
2008	165 lica
2009	206 lica
2010	368 lica
2011	380 lica
2012	483 lica
2013	674 lica
2014	623 lica
2015	523 lica ²

1. KRIVIČNO DELO PROTIV BRAKA

1.1. Dvobračnost (član 188 KZ-1)³

Krivično delo zvano dvobračnost (na slov. j. dvojna zakonska zveza) tipično je krivično delo stanja, kod kojeg učinilac jednako kao kod trajajućih krivičnih dela,

2 Podaci sa internetne stranice Statističkog ureda Republike Slovenije <http://www.stat.si> od 24.5.2017.

3 (1) Ko zaključi novi brak iako se već nalazi u braku, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

realizira protivpravno stanje, no to za postojanje ovog krivičnog dela nije odlučujuće. Održavanje protivpravnog stanja u ovim slučajevima nije deo biti krivičnog dela. Krivično delo je završeno nastankom protivpravnog stanja kao zabranjene posledice. Zastarenje krivičnog gonjenja započinje sklapanjem (zaključenjem) novog braka.⁴ Vezano za krivično delo dvobračnosti postavlja se nekoliko pitanja koja valja pomenuti.

Kao prvo, postavlja se pitanje, šta je predmet krivičnopravne zaštite u ovom krivičnom delu i ko je oštećeni odnosno predmet napada. Neki autori smatraju, da u slovenačkom krivičnom pravu postoji nekoliko inkriminacija u vezi kojih nastaju nejasnoće što se tiče sadržaja krivičnopravnog dobra odnosno predmeta krivičnopravne zaštite. Kao takve inkriminacije smatraju se dvobračnost i rodoskrvnuće.⁵ *Deisinger* zastupa suprotno mišljenje, da je predmet krivičnopravne zaštite u ovom krivičnom delu takozvani monogamni brak, koji je uspostavljen u slovenačkom zakonodavstvu o bračnoj vezi.⁶ Ako i prihvatimo stav, da je oštećeni u slučaju ovog krivičnog dela lice koje sklapa brak s licem za koje ne zna da je već u braku, naići ćemo na problem u slučaju, kada lice zna da zaključuje brak s licem koje je već u braku. To je situacija koja je inkriminirana u drugom stavu ovog člana. U takvim slučajevima teže je govoriti o „oštećenom“, jer se radi o licu koje zna da je partner s kojim zaključuje brak već u braku i na takvo stanje pristaje. Pristanak „oštećenog“ dakle nema nikakvog uticaja na postojanje krivičnog dela. Očigledno se radi o dobru, kojim upletena lica ne mogu i ne smeju raspolagati (nedisponibilno dobro). Radi se o dobru, koje je deo prisilnog propisa, a čije kršenje ima negativne posledice za upletena lica, jer zakonodavstvo koje uređuje bračnu zajednicu i porodične odnose, određuje da je brak, koji zaključí osoba koja je već u braku, nevažeći.

Brak i porodične odnose u Republici Sloveniji od 1976. godine dalje uređuje zakon o braku i porodičnim odnosima (Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, dalje ZZZDR).⁷ Mada je bio kasnije usvojen Porodični zakonik (Družinski zakonik),⁸ koji je zamenio ZZZDR, još se uvek primenjuju odredbe prvog, jer Porodični zakonik sam određuje da će, osim u izričito navedenim odredbama, stupiti na snagu tek dve godine nakon usvajanja.⁹

Na prosuđivanje o postojanju krivičnog dela dvobračnosti može uticati i to, kako „novu“ bračnu vezu opredeljuje matična pravna grana – to je porodično pravo. ZZZDR u 20. članu određuje, da niko ne može zaključiti novi brak dok god

(2) Jednako će se kazniti i ko zaključí brak sa licem za koje zna da se nalazi u braku.

(3) Ako je raniji brak prestao ili je bio poništen, gonjenje se ne preduzima, a ako je gonjenje počelo, zaustavlja se.

4 Bavcon – Šelih i saradn. /2013/: *Kazensko pravo*, Splošni del, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana, pp. 198–199. Vidi i: M. Deisinger /2002/: *Kazenski zakonik s komentarjem*, Posebni del, GV Založba, Ljubljana, p. 314.

5 Bavcon – Šelih i saradn.: *op. cit.*, p. 209.

6 M. Deisinger: *op. cit.*, p. 313.

7 Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, neuradno prečiščeno besedilo, ZZZDR – NPB5 z dne 6.11.2015, dostupno na internetnoj stranici Državnog zbora Republike Slovenije <https://www.dz-rs.si>

8 Družinski zakonik, *Uradni list Republike Slovenije* br. 15/17.

9 Družinski zakonik je stupio na snagu 6. aprila 2017 sa početkom upotrebe 6. aprila 2019.

njegov ranije sklopljeni brak ne prestane ili dok nije poništen. Trideset i drugi član određuje, da je brak, koji je sklopljen u suprotnosti s odredbama iz 16. do 21. člana ovog zakona, nevažeći. U 36. članu ZZZDR uređeno je pravo na tužbu za poništenje braka, zaključenog u suprotnosti s navedenim odredbama tog zakona. Među tim odredbama nalazi se i 20. član (dvobrak). U slučaju dvobrača tužbu za poništenje braka mogao je podneti i javni tužilac. Pravo na tužbu za poništenje braka u izvešnim slučajevima **ne zastareva** (to važi i za dvobračnost).

U drugoj polovini sedamdesetih godina prošloga veka preovladavao je stav da je „novi“ (drugi) brak **ništav**. Ako prihvatimo taj stav, dolazimo do zaključka, da krivičnog dela dvobračnosti nije bilo moguće počinuti, jer je drugi brak ionako bio ništav (nepostojeć). Moglo bi se govoriti samo o pokušaju tog krivičnog dela, a pokušaj ne bi bio kažnjiv, jer je kazna za ovo delo suviše niska, da bi bio kažnjiv pokušaj tog dela na osnovu odredbe o kažnjivosti pokušaja u opštem delu. Krivični zakon nije specijalno ni određivao da je pokušaj ovog krivičnog dela kažnjiv.

Kasnije je preovladao stav, da se drugi brak ne smatra ništavim, već samo osporavajućim. Ako prihvatimo taj stav, nedoumica nije ništa manja. Kao prvo, otvara se pitanje, zašto je potrebna tužba za poništenje braka koji je po odredbi 32. člana ZZZDR i onako nevažeći. Dodatnu zbrku unosi odredba o nezastaravanju tužbe, jer za razliku od ništavosti koja je trajna, osporavajući pravni posao po pravilu može se osporavati samo u određenom roku. Ako pravo na poništenje braka nikad na zastari, imamo vremenski neograničeno osporiv pravni posao, a to je već samo po sebi problem.

Dodatnu poteškoću predstavlja 37. član ZZZDR koji određuje da se novi brak, zaključen u vreme dok je prethodni brak jednog od oba supružnika još važio, ne poništava u slučaju da je prethodni brak prestao ili će biti poništen. Ta odredba naime znači da matična pravna grana – porodično pravo – dozvoljava konvalidaciju pravnog posla koji krivično pravo određuje kao krivično delo. Istina je, da konvalidaciju pravnog posla i krivično pravo na neki način prihvaća, jer u trećem stavu 188. člana KZ-1 izričito određuje, da se gonjenje ne preduzima, a ako je započelo, obustavlja se ako je prethodni brak raskinut ili je poništen.

2. KRIVIČNA DELA PROTIV PORODICE

2.1. *Promena porodičnog stanja (član 189 KZ-1)*¹⁰

Promena porodičnog stanja takođe je krivično delo stanja. To krivično delo je završeno samim prouzrokoivanjem protivpravnog stanja. Daljnje postojanje protivpravnog stanja za krivično delo nije od značaja.

Krivično delo može se počinuti samo sa umišljajem. Ako se porodično stanje promeni iz nehata, ne može se govoriti o krivičnom delu.

Porodično stanje deteta odnosi se na njegovu pripadnost određenoj porodici, vlastitom imenu ili državljanstvu. Vezano za to krivično delo interesantno je, da se

¹⁰ Ko podmetanjem, zamenom ili na drugi način promeni porodično stanje deteta, kazniće se zatvorom do tri godine.

detetom ne smatra maloletno lice do četrnaeste godine, već samo odojče odnosno dete do starosti u kojoj još nije svesno pripadnosti određenoj porodici. Naravno, to ne važi ako se radi o duševno zaostaljoj deci koja mogu biti objekt ovog krivičnog dela do dopunjene starosti od četrnaest godina.¹¹

2.2. Oduzimanje maloletnog lica (član 190 KZ-1)¹²

To krivično delo može počiniti svako, dakle i roditelj. Učinilac krivičnog dela može biti samo onaj roditelj ili lice kome je dete povereno u vaspitavanje i odgajanje izvršljivom sudskom odlukom.

Što se tiče ovog krivičnog dela, protivpravnost nije samo element opšteg pojma krivičnog dela, već je i njegov zakonski znak. Učinilac tog krivičnog dela mora biti svestan da postupa protivpravno. Ako je učinilac ubeđen, da postupa u skladu s pravom, a u stvari za njegovo postupanje nema nikakve pravne osnove, on je u zabludi. Pošto je protivpravnost zakonski znak krivičnog dela, zabluda, koja je izvorno pravna zabluda (zabluda o protivpravnosti) pretvara se u činjeničnu zabludu u užem smislu (zabluda o zakonskim znacima krivičnog dela) i ima odgovarajući učinak – isključuje umišljaj učinioca. Pošto se radi o krivičnom delu koje je obzirom na zakonsku definiciju moguće počiniti samo direktnim umišljajem, zabluda o protivpravnosti isključuje učiniočevu krivnju.

Izvršna radnja tog krivičnog dela određena je alternativno, a to znači, da je za krivično delo dovoljno, da učinilac počini barem jedan od alternativnih oblika počinjenja dela (oduzimanje, zadržavanje, onemogućavanje izvršenja odredbe). Kumulativno moraju biti izvršeni tako oduzimanje kao i zadržavanje maloletnog lica a takođe i sprečavanje kontakata sa onima koji imaju na to pravo. U oba slučaja prekiđa se dotadašnja neposredna kontrola nad maloletnim licem.¹³

U drugom stavu ovog člana opredeljen je kvalifikovani oblik krivičnog dela. O kvalifikovanom obliku krivičnog dela radi se u slučajevima kada nastanu posledice dela u obliku pogoršanja duševnog ili telesnog zdravlja maloletnog lica ili je ugrožen njegov budući razvoj.

Ako sud izrekne uslovnu osudu, može narediti učiniocu, da mora maloletno lice predati onome koji ima na to pravo ili omogućiti izvršenje izvršljive odluke o maloletnom licu.

11 M. Deisinger: *op. cit.*, pp. 317–318.

12 (1) Ko maloletno lice protivpravno oduzme od roditelja, usvojioca, staraoca ili drugog lica, odnosno ustanove, kojima je ono povereno ili ga zadržava i onemogućava da bi bilo kod onoga, ko ima pravo na njega, ili ko zlonamerno onemogućava izvršenje odluke o maloletnom licu, kazniće se novčanom kaznom ili zatvorom do jedne godine.

(2) U slučaju da je delo prouzrokovalo pogoršanje duševnog ili telesnog zdravlja maloletnog lica ili je ugrozilo njegov razvoj, kazniće se zatvorom od jedne godine do pet godina.

(3) Ako sud izrekne uslovnu osudu, može odrediti obavezu učiniocu da u određenom roku preda maloletno lice onome ko ima pravo na to ili omogući izvršenje odluke o maloletnom licu.

(4) Ako učinioc iz prvog stava ovog člana dobrovoljno preda maloletno lice onome kome je maloletno lice povereno ili omogući izvršenje odluke, može biti oslobođen od kazne.

13 M. Deisinger: *op. cit.*, pp. 319–320.

Četvrti stav sadrži odredbu, koja omogućuje opraštanje kazne učiniocu, koji je dobrovoljno predao maloletno lice onome ko na to ima pravo ili je omogućio izvršenje izvršljive odluke.

Vezano za to krivično delo postavlja se pitanje, kako kvalifikovati krivično delo u slučaju da učinilac „ukrade“ odojče i prisvoji ga. Naime, ne može se smatrati da je to krivično delo krađe, jer odojče nije tuđa kretina već ljudsko biće. Očigledno u Krivičnom zakoniku Republike Slovenije nema odredbe, kojom bi se moglo odgovoriti na takav slučaj. Teoretično, takvo delo moglo bi se opredeliti kao krivično delo promene porodičnog stanja po 189. članu KZ-1 (prisivajanje odojčeta po pravilu moglo bi značiti promenu njegovog porodičnog stanja) ili kao krivično delo oduzimanja maloletnog lica po 190. članu KZ-1. Smatram, da sadržaju više odgovara kvalifikacija po 190. članu KZ-1, jer „krađa“ i prisvajanje deteta predstavljaju oblik protivpravnog oduzimanja maloletnog lica roditelju ili licu, kome je maloletno lice povereno. Uz takvu kvalifikaciju veliki promašaj je izuzetno niska propisana kazna za krivično delo oduzimanja maloletnog lica. Za krivično delo najobičnije krađe predviđena je kazna zatvora do tri godine, a za krivično delo oduzimanja maloletnog lica propisana je kazna zatvora do samo jedne godine. U konkretnom slučaju to izgleda tako, da neko može biti osuđen za krađu motora na tri godine zatvora, a učinilac koji odvede (ili ukrade) dete na najviše godinu dana zatvora. Situacija je očito apsurdna i trebalo bi je na neki način popraviti. Problem bi se moglo rešiti na način, da bi se u 190. članu KZ-1 predvideo kvalifikovan oblik dela (krađa ili prisvajanje tuđeg deteta) za koji bi se propisao i kazneni okvir koji bi odgovarao težini krivičnog dela.

Na ovom mestu treba se takođe pitati, kakav je odnos između krivičnog dela promene porodičnog stanja i krivičnog dela oduzimanja maloletnog lica. *Deisinger* u svom komentaru piše o nemogućnosti sticaja ova dva krivična dela,¹⁴ no sam, naprotiv, smatram da bi u određenim situacijama takav sticaj imao smisla. Na primer, učinilac ukrade odojče i prisvoji ga, a zatim obmanjivanjem postigne da upravni organi upišu dete u službene evidencije kao njegovo dete. Učinilac bi u takvom slučaju ispunio znake oba krivična dela i mislim da tu nema nikakvog odnosa zbog kojeg bi se moglo smatrati da je sticaj samo prividan. U takvom slučaju radi se o pravom sticaju dva krivična dela.

2.3. *Nasilje u porodici (član 191 KZ –1)*¹⁵

To krivično delo uvodi krivični zakonik KZ-1, koji je stupio na snagu 1. novembra 2008. godine. Odnosi se na sve oblike nasilja u porodici ili drugom dugo-

14 M. Deisinger: *op. cit.*, p. 318.

15 (1) Ko u porodičnoj zajednici zlostavlja drugog, tuče ga ili mu na drugi način zadaje bol ili ga ponižava, preti mu napadom na život i telo ili pravo na zajedničko boravište ili mu ograničava slobodu kretanja, uhodi ga, prinuđuje na rad ili napuštanje rada ili ga bilo na koji način nasilnim ograničavanjem njegovih jednakih prava potiskuje u zajednici u podređen položaj, kazniće se zatvorom do pet godina.

(2) Jednako će se kazniti, ko počini delo iz gornjeg stava u nekoj drugoj trajnijoj životnoj zajednici.

(3) Ako je delo iz prvog stava počinjeno protiv lica, s kojim je učinilac živeo u porodičnoj ili drugoj trajnijoj zajednici, koja više ne traje, a delo je s tom zajednicom povezano, učinilac će se kazniti zatvorom do tri godine.

trajnijim životnim zajednicama. Tim krivičnim delom uspostavljena je granica sa krivičnim delom nasilja uopšte (član 296 KZ-1).¹⁶

Krivično delo nasilja u porodici je po prvom stavu opšte krivično delo, mada ga može izvršiti samo lice koje živi u porodičnoj zajednici. Reč je o sastavljenom krivičnom delu; zakonodavac je u njegovom opisu udružio više samostalno inkriminiranih krivičnih dela u jedno jedino krivično delo. Dispozicija krivičnog dela je alternativna, a to znači, da je krivično delo počinjeno ako učinilac počini bar jedan od alternativno određenih oblika počinjenja dela. Ako učinilac ispuni više izvršnih oblika dela, radi se o jednom krivičnom delu, jer je to sastavljeno krivično delo i sticaj pojedinih izvršnih oblika samo je prividan.

U drugom stavu je inkriminirano nasilje u nekom drugom dugotrajnijem obliku životne zajednice. Treći stav uređuje privilegovane oblike krivičnog dela u slučaju ako učinilac počini delo protiv lica s kojim je živio u porodičnoj ili drugoj dugotrajnijoj zajednici koja se raspala ali je delo vezano za tu zajednicu.

2.4. Kršenje porodičnih dužnosti (član 193 KZ-1)¹⁷

To je specijalno krivično delo koje može počiniti samo onaj ko zanemaruje porodične dužnosti predviđene zakonom. Krivično delo je delo sa umišljajem.

Izvršeno delo izražava se u teškom zanemarivanju porodičnih dužnosti i obaveza. Reč je samo o zakonski određenim dužnostima. Posledica zanemarivanja po tom krivičnom delu je takva da član porodice dolazi u težak položaj. U takvom položaju član porodice teško je pogođen jer nema sredstava za život, onemogućeno mu je osnovno obrazovanje ili osposobljavanje za poziv ili je u teškom psihičkom stanju. Za postojanje tog krivičnog dela potrebno je da je ugroženom članu porodice onemogućeno da sam brine o sebi. U slučaju da bi imao mogućnost da brine o sebi, to ne bi bilo krivično delo.

Porodične dužnosti su dužnosti između supružnika, dužnosti roditelja do dece i dužnosti punoletne dece do roditelja ako ti nisu sposobni za rad i nemaju sredstava za život. Jednako važi za odnos između očuha ili maćehe do pastoraka kao i za odnos između usvojitelja i usvojene dece.

Zbog odnosa specijalnosti ne postoji sticaj s krivičnim delom nedavanja pomoći po članu 130 KZ-1. Ako su ispunjeni znaci tog krivičnog dela, takođe ne postoji ni sticaj s krivičnim delom zanemarivanja maloletnog lica i njegovog zlostavljanja po 192. članu KZ-1. Samo u slučaju da delo ne može biti kvalifikovano po tom članu, može se za zanemarivanje i zlostavljanja maloletnog lica delo opredeliti po 192. članu KZ-1.

U slučaju da kršenje porodičnih dužnosti predstavlja nedavanje izdržavanja, reč je samo o krivičnome delu nedavanja izdržavanja po 194. članu KZ-1, koji je *lex specialis*.

16 M. Deisinger u knjizi: I. Bele, M. Deisinger, V. Jakulin /2008/: *Kazenski zakonik KZ-1 in KZ – UPB1*, Uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana, pp. 88–89.

17 (1) Onaj ko grubo zanemaruje porodične dužnosti koje ima po zakonu i time stavlja u težak položaj člana porodice, koji ne može brinuti o sebi, kazniće se zatvorom do dve godine.

(2) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti obavezu učiniocu da mora redovno ispunjavati svoje dužnosti brige, vaspitavanja i zbrinjavanja.

Ukoliko sud izrekne uslovnu osudu, može odrediti učiniocu da mora redovno ispunjavati svoju dužnost zbrinjavanja i vaspitavanja.¹⁸

3. KRIVIČNA DELA PROTIV MALOLETNIH LICA

3.1. Zanemarivanje i zlostavljanje maloletnog lica

(*Zanemarjanje mladoletne osebe in surovo ravnanje*) (član 192 KZ-1)¹⁹

Po prvom stavu to krivično delo je specijalno krivično delo koje mogu počiniti samo oni koji imaju dužnosti do maloletnih lica. To je krivično delo sa umišljajem. Izvršna radnja po prvom stavu predstavlja zanemarivanje maloletnog lica teškim kršenjem dužnosti zbrinjavanja i vaspitanja. Po pravilu, o krivičnom delu radi se tada, kada je takvim postupanjem ugroženo vaspitanje, razvoj ili zdravlje maloletnog lica. Lakši oblici kršenja predstavljaju prekršaje protiv javnog reda i mira.

Zanemarivanje se izražava u fizičkom ili psihičkom zlostavljanju maloletnika, u grubom postupanju, koje očigledno prelazi granice uobičajenih vaspitnih mera protiv maloletnika, u zanemarivanju brige za osnovne potrebe maloletnika u vezi njegove ishrane, nege, zdravlja, odevanja, školovanja itd. O krivičnom delu je reč, kada se radi o nekom trajnijem postupanju učinioca, a ne samo o pojedinim grubim postupcima protiv maloletnika. Više puta ponavljano izvršno delo predstavlja jedno krivično delo.

Krivično delo prema drugom stavu predstavlja opšte krivično delo, jer ga može počiniti svako.²⁰

3.2. Nedavanje izdržavanja (član 194 KZ –1)²¹

Učinioc ovog krivičnog dela je onaj ko ne daje izdržavanje, a morao bi ga davati za lice koje je po zakonu dužan izdržavati i za koje je izvršnim nalogom određena visina njegove dužnosti izdržavanja. Obzirom da nisu određeni načini počinjenja ovog krivičnog dela, delo je moguće počiniti svakim postupanjem kojim učinilac

18 M. Deisinger: *op. cit.*, pp. 329–330.

19 (1) Roditelji, staralac, hranilac ili drugo lice koje grubo krši svoje dužnosti do maloletnog lica kazniće se zatvorom do tri godine.

(2) Roditelji, staralac, hranitelj ili drugo lice koje prinudava maloletno lice na preteran rad ili rad koji ne odgovara njegovom uzrastu ili ga iz koristoljublja navodi na prosjačenje ili druge radnje koje su štetne za njegov razvoj ili se grubo odnosi do maloletnog lica ili ga muči kazniće se zatvorom do pet godina.

20 M. Deisinger: *op. cit.*, pp. 324–325.

21 (1) Ko ne daje izdržavanje iako bi to mogao za lice koje je po zakonu dužan da izdržava, a ta dužnost je utvrđena izvršnom sudskom odlukom kazniće se zatvorom do jedne godine.

(2) Ako je usled dela iz stava 1. ovog člana ugroženo ili bi moglo biti ugroženo zbrinjavanje maloletnog lica ili ako učinioc izbegava davanje izdržavanja kazniće se zatvorom do tri godine.

(3) Ako izrekne uslovnu osudu, sud može odrediti obavezu učiniocu iz prvog ili iz drugog stava ovog člana da mora uredno davati izdržavanje ili da mora izmiriti izostalo preživljavanje ili druge sudom određene obaveze u vezi izdržavanja.

izbegava plaćanje izdržavanja. Takav stav zauzeo je i Viši sud u Ljubljani u slučaju Kp 1453/93.²²

Izvršno delo ovog krivičnog dela je neplaćanje izdržavanja, koje se može izražavati kao aktivno postupanje ili nečinjenje.

Neplaćanje izdržavanja izražava se kao neplaćanje izdržavanja kroz duži vremenski period. Za postojanje krivičnog dela dovoljno je i neplaćanje samo jednog obroka izdržavanja ako se iz okolnosti može zaključiti da učinilac nema nameru da izdržavanje plaća.²³

U drugom stavu opredeljen je kvalifikovani oblik krivičnog dela, koji postoji kada je ili bi zbog neplaćanja izdržavanja bilo ugroženo izdržavanje lica koje ima na to pravo ili kada obaveznik izbegava davanje izdržavanja.

U slučaju da sud izrekne uslovnu osudu, može odrediti učinioocu da mora plaćati izdržavanje, a moguće je i da mu odredi da plati zaostatak izdržavanja kao i da ispuni druge obaveze i dužnosti vezane za izdržavanje.

3.3. Rodoskrvnuće (član 195 KZ-1)²⁴

Krivično delo rodoskrvnuća može počinuti samo punoletno lice koje vrši obljubu sa maloletnim licem u krvnom srodstvu u pravoj liniji ili maloletnim bratom ili sestrom. Učinilac mora biti svestan, da vrši obljubu sa maloletnim licem u krvnom srodstvu u pravoj liniji odnosno maloletnim bratom ili sestrom. Učinilac koji je svestan srodstvene veze i uprkos tome odluči se na polni čin, čini to delo s direktnim umišljajem.

Ako učinilac nije svestan da vrši obljubu sa licem u srodstvu, tada to čini u činjeničnoj zabludi u užem smislu koja isključuje krivnju iako je učinilac bio u zabludi iz nehata.

Sporazumni polni čin (obljuba) među maloletnim srodnicima po krvi i maloletnom braćom i sestrama nije kažnjiv. Isto tako nisu kažnjivi polni odnosi između punoletnih srodnika po krvi. Maloletno lice sa kojim učinilac izvrši obljubu nije učinilac krivičnog dela. Protivpravnost dela nije isključena ni u slučaju da maloletno lice samo navodi punoletnog srodnika u pravoj liniji na polni čin.²⁵

ZAKLJUČAK

Krivično pravo je krajnje i najmanje pogodno sredstvo za uređivanje društvenih odnosa. To toliko više važi za područje porodičnog života, u kojem postoje vrlo osetljive srodstvene i emotivne veze između učinioca i žrtava. I pored toga što znamo da krivično pravo nije pogodno sredstvo za uređivanje porodičnih odnosa, u slučaju teških kršenja nije se moguće odreći krivičnopravnoj intervenciji jer se radi o dobrima koja su toliko značajna da zaslužuju i krivičnopravnu zaštitu.

22 Po M. Deisinger: *op. cit.*, pp. 334–335.

23 M. Deisinger: *ibid.*, p. 331.

24 Lice koje izvrši obljubu sa maloletnim srodnikom po krvi u pravoj liniji ili sa maloletnim bratom odnosno sestrom kazniče se zatvorom do dve godine.

25 M. Deisinger: *op. cit.*, pp. 338–339.

LITERATURA

- Bavcon – Šelih i saradn. /2013/: *Kazensko pravo*, Splošni del, Uradni list Republike Slovenije, Ljubljana.
- Bele I., Deisinger M., Jakulin V. /2008/: *Kazenski zakonik KZ-1 in KZ – UPB1*, Uvodna pojasnila, GV Založba, Ljubljana.
- Deisinger M. /2002/: *Kazenski zakonik s komentarjem*, Posebni del, GV Založba, Ljubljana. Družinski zakonik, *Uradni list Republike Slovenije* br. 15/17.
- Kazenski zakonik Republike Slovenije (KZ-1), *Uradni list Republike Slovenije* br. 55/08; 66/08; 39/09 (KZ-1A); 91/11 (KZ-1B); 54/15 (KZ-1C); 38/16 (KZ-1D) in 27/17 (KZ –1E).
- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, neuradno prečiščeno besedilo, ZZZZDR – NPB5 z dne 6.11.2015, dostupno na internetnoj stranici Državnog zbora Republike Slovenije <https://www.dz-rs.si>.

Vid Jakulin

Faculty of Law, University of Ljubljana

OFFENCES AGAINST MARRIAGE, FAMILY
AND CHILDREN IN THE CRIMINAL CODE
OF REPUBLIC OF SLOVENIA

SUMMARY

The objects of criminal law protection in these offences are marriage, family, minor persons and children. With regard to the object of protection, the criminal offences from this chapter can be divided into three groups. The first group of offences, that is criminal offences against marriage, contains only one single criminal offence, that is Bigamy. The group of criminal offences against family consists of the following offences: Alternation of Family Status, Abduction of Minors, Family Violence and Violation of Family Obligations. The group of criminal offences against minor persons (which certainly includes also children) is composed of the following criminal offences: Neglect and Maltreatment of a Child, Non-Payment of Maintenance and Incest.

It has to be pointed out that the same objects of criminal law protection (in addition to some other objects which are primary) are covered also by other chapters of the Criminal Code, in particular by Criminal Offences against Life and Limb, Criminal Offences against Human Rights and Liberties and by Criminal Offences against Sexual Integrity.

Criminal law is an ultimate and the least appropriate means of the regulation of social relations. This is especially true for the area of family life, where it is a question of very sensible family and emotional relationships between perpetrators and victims. Although we are aware that the criminal law is not an appropriate means of the regulation of family relationships, it is nevertheless not possible in the cases of serious violations to renounce to the criminal law intervention, because it is a question of goods which are so important that they deserve the criminal law protection.

Key words: Slovenia, criminal offences, marriage, family, minor persons, children